

**Adami Tanneri E Societate Iesv, S. Theologiæ D. Et In
Academia Ingolstad. Professoris, Theologiæ Scholasticæ
Tomus ...**

Cum triplici Indice

De Fide, Spe, Charitate, Ivstitia, Religione, caeterisq[ue] virtutibus [et]
vitijs: ac varijs hominum statibus. Secvndæ Secvndæ S. Thomæ
Aqvinatis Respondens

Tanner, Adam

Ingolstadii, 1627

IV. An & qualis restitutio facienda ab eo, qui bona corporis læsit
occidendo, vel mutilando.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72877](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72877)

DVBIUM IV.

An, & qualis restitutio facienda ab eo, qui bona corporis læsit, occidendo, vel mutilando.

Ad s. Thomæ 2. 2. q. 62. a. 2. ad 2.

Quæritur I. An & quis homicida, mutilator &c. ad restitutionem teneatur?

100 **ASSERTIO I.** Ille solus hoc titulo tenetur ad restitutionem, qui ipso opere externo per iniuriam alterum læsit; non autem is, qui quoad ipsum opus externum iuste occidit, aut mutilauit, esto affectus occidentis fuerit malus. Ita communis; & patet tum ex dictis q. 4. dub. 1. ubi de iudice actum; tum ex dictis in simili dub. 2. numero 64. Ratio est; quia alias damnum illud non est iniuste illatum.

Ad nihil ergo tenetur is, qui in bello iusto publicum hostem ex privato odio occidit; nec qui quomodocumque inuasus læsit, cum moderamine inculpatae tutelæ.

101 **ASSERTIO II.** Nihil etiam restituendum est ei, qui vel expresse, vel tacite vltro consentit in damnum. Ita omnes. Quia volenti nulla fit iniuria; neque damnum sine iniuria illatum compensandum. Itaque si inter pugnautes prius expresse fuerit conuentum, vt suum quisque damnum ferat, nil restituendum.

Ob eandem causam ad pugnam siue duellum, prouocatus, si prouocantem lædat, esto mortaliter peccet, nil ipsi restituere tenetur; nec etiam prouocans prouocato, si hic vltro, non inuasus pugnam suscipiat. Quod si duo se mutuo prouocent, neuter alteri quidquam tenetur, etiam si nulla alia expressa condonatio interueniat. Ita Carbo de restit. quaestione 14. Bannes quaestione 62. articulo 2. dub. 5. Rebellus lib. 5. quaestione 12. Azor tom. 3. lib. 5. cap. 3. quaest. 7. Lessius cap. 9. numero 133. & contra quosdam recentiores Salon q. 62. a. 2. controuersia 11. addens, nec in iudicio quidem hoc casu à prouocante peti, vel accipi posse compensationem.

102 **ASSERTIO III.** Quod si vir nobilis, aut militaris, contumeliosis verbis prouocatus, vltro quidem in loco pugnae destinato compareat; sed illic tamen pugnam non suscipiat, nisi post actualement inuasionem alterius, idque seruato debito moderamine; de damno quidem ipse non tenebitur inuadenti, sed inuadens ipsi. Ita Bannes cit. dub. 5. & alij. Ratio. Quia prouocatus tali casu iniuste non lædit, sed prouocans. Secus si quis etiam contumeliosis verbis prouocatus, sponte duellum seu pugnam suscipiat; talis enim iam consentit in damnum, hoc ipso, quod sponte, & quidem illicite pugnam, ac periculum pugnae adiunctum suscipit; iuxta dicta in 2. assertione; etsi contrarium de hoc significet Bannes: quod iuxta quosdam verum habere potest, si contumeliosus affectus honoris sui defendendi causa, absque pugnae seu duelli susceptione, intentato aduersus in-

iuuantem licito, vt nonnulli existimant, verberari ab eodem reciproca percussione lædatur; talis enim non consentit nec in pugnam, nec in pugnae periculum & damnum. Verum de hac re pluribus ago quaest. 8. dub. 4. à num. 73.

103 **ASSERTIO IV.** Is qui moderamine inculpatae tutelæ notabiliter transgressus occidit, aut lædit illos, qui contumelios, alijue iniurijs (citra prouocationem, de qua supra) pugnae causam dederunt, vel priores inuasertunt, tenetur ad restitutionem: secus si quis limites iustæ defensionis aliquantum quidem, sed non notabiliter excessit. Ita Nauarrus Manual. cap. 21. numero 25. Carbo quaestione 14. & videtur communis. Ratio. Quia in priori casu iniuste fit læsio; in posteriori non item; aut saltem non cum culpa proportionata, iuxta dicta dub. 2. numero 40. Accedit difficultas & fere moralis impossibilitas ad unguem seruandi id moderamine, sine omni excessu etiam minimo.

104 **ASSERTIO V.** Nil restituendum ab ijs, qui illicite pugnautes, pari clade & damno se mutuo affecerint: aut si læsus absque iniuria tertij debitum remiserit. Ita communis, & certa. Ratio; quia inter istos nulla est inæqualitas iustitiæ opposita.

Quæritur II. Ad qualem restitutionem tenetur iniustus homicida, vel mutilator.

105 **ASSERTIO I.** Iniuste occidens, mutilans &c. tenetur primo de damnis emergentibus, iuxta cap. 1. de iniurijs & damno dato, ex communi & certa Doctorum sententia superius declarata dub. 2. n. 38.

Tales sunt expensæ in medicos & chirurgos, secundum omnes, non autem impensæ funeris, saltem ordinariæ, quales nimirum etiam alias faciendæ erant, vt rectè docent Carbo q. 15. & Azor loc. cit. & alij ex communi, contra Nauarrum Manual. cap. 15. n. 32.

Talis est etiam iactura conuenientis matrimonij, quam incurret mutilata seu deformata femina, propter contractam deformitatem corporis, vt ex communi & certa docent Aragonius hic q. 62. a. 2. & Azor citatus.

106 **ASSERTIO II.** Etiam lucra cessantia, quæ nimirum læsus, vel occisus sibi suisque probabiliter acquisiisset, compensanda; non quidem ad æqualitatem, perinde ac si fuissent iam acquisita; sed cum ea multis modis possint impediri, sed iuxta arbitrium prudentis viri. Ita ex certa & communi docet S. Thomas q. 62. a. 2. ad 2. Caietanus V. Restitutio. cap. 3. Ratio est; quia hæc commoda per iniuriam interuerfa & impedita fuerunt, iuxta dicta dub. 2. n. 65.

In æstimatione autem diligenter considerari debent, tum persona occisi, non solum quoad ætatem, vires, artem, industriam, opportunitatem adeoque facultatem; sed etiam voluntatem lucrandi: Tum persona lædentis, an diues, an pauper; vt & æqualitas, quantum fieri potest, seruetur, & restituens supra vires non grauetur. Vide Caietanum loco citato, Couarruiam lib. 2. Var. cap. 10. num. 7. & Sotum 4. de iustitia quaestione 6. art. 3. ad 2.

Neque dubium est detrahenda esse ea, quæ occisus inter laborandum consumpturus erat; hæc enim in lucris computari non possunt, ut rectè notauit Lessius lib. 2. capit. 9. dub. 19. num. 124.

107 Et quanquam hæc generatim procedant de lucris, tam quæ post mortem læsi, quam quæ eodem adhuc viuente cessant; multo tamen certius est, hæc in reale debitum incurrere, quam illa, ut patebit infra. Nihilominus tamen & illa posse in pactum deduci, & lædentem recipere debere, æquam prudentis arbitrio transactionem, non dubitandum est; cum authores sine distinctione, imo plerique cum inclusione loquantur; & ratio sit generalis. Quod si lædens recuset, nihilominus læsi iusta petitio, pacti instar ius conferet.

Labor autem in æstimatione subducendus non est, (secus de expensis,) non solum quia tunc nil foret restituendum; sed etiam quia ipsemet utilis labor iniuste impeditus restitutioni obnoxius est, ut contra Maiorem in 4. distinct. 15. quæstione 19. docent communiter omnes. Quod tamen probabiliter limitant Molina tract. 3. disp. 87. & Lessius libro 2. cap. 9. numero 126. ut liceat tantum detrachere lucro, quantum ille artifex libenter pro laboris redemptione daturus fuisset; cum ita nulla videatur fieri inæqualitas: Secus, si ille laborem nullo modo voluisset redimi, cum lucri imminutione; tunc enim integra restitutio facienda erit, iuxta communem.

108 **ASSERTIO III.** Etiam pro contumelia seu honoris læsione, si quæ percusso illata est, veniæ petitione, aut alio conuenienti modo satisfaciendum. Ita Carbo quæstione 14. de restitutione, & patebit inferius de restitutione honoris. Iniuria autem ipsa per se non ad restitutionem sed ad satisfactionem spectat, de qua infra.

109 **ASSERTIO IV.** An etiam pro ipso damno naturali, puta ipsius vite, aut membri priuatione, deformitate, seu cicatrice permanente, aliquid in alio bonorum genere ex iustitiâ restituendum sit, incertum est, probabilius tamen videtur, esse. Negatiuâ sententiam defendunt multi Theologi, ut Nauarrus manual. cap. 15. numero 22. Couarruias lib. 2. var. cap. 10. numero 7. Petrus Nauarrus lib. 4. cap. 1. numero 80. Gomez lib. 3. variarum Resol. cap. 6. Lessius cap. 9. numero 141. Ratio est. Tum quia nec Iure Canonico, nec Ciuili, reus ad talem restitutionem obligatur, ut patet cit. cap. 1. de iniurijs & l. final. ff. de his, qui deiecerint vel effuderint, & l. *Quæ ab iurione*. ff. Ad l. Aquilianam. Tum quia hæc bona nullam recipiunt æstimationem, ut etiam citatæ leges asserunt.

110 Affirmatiuam autem tuentur plerique Theologi antiquiores, & recentiores. Aperte S. Thomas hic quæstione 62. articulo 2. ad 1. ubi ait: *Cum aliquis alicui abstulit membrum, debet illi recompenfare, vel in pecunia, vel in honore aliquo, considerata conditione vtriusque personæ, ad arbitrium boni viri.* Scotus, Richardus, Gabriel, Maior, 4. dist. 15. Adrianus 4. de restitut. quæstione vlt. Caietanus locis citatis. Syluester V. *restitutio* 3. §. 2. Carbo quæstione 12. & seqq. Lopez. 1. part. cap. 47.

Angles 4. de restitut. Valentia hic quæst. 6. pun. 5. §. 1. Salon quæstione 62. art. 2. controuersia 4. Aragonius eodem articulo 2. Molina tractat. 3. disput. 88. Azor. tom. 3. lib. 3. cap. 3. quæst. 4. & significat Sotus 4. de iustitia quæst. 6. art. 3. ad 3.

Ratio est. Tum quia damnum hoc per verissimam iniuriam illatum est. Tum quia, ut notauit S. Thomas citatus, quandocumque non potest reddi æquiualens, reddi debet possibile; quia impossibilitas, excusat à tanto, non excusat à toto. Tum quia absurdum videtur, boue aut seruo alterius occidente, teneri de damno vitæ, bouis autè dominum occidentem non item. Tum quia in omni sententia, licet de tali damno transigere, atque ita ex pacto saltem aliquid pro ipso accipere. Tum quia in lege Moyſis simile damnum erat compensandum Exodi 23. ubi pro anima iubetur dari pretium; pro oculo aut dente seruo libertas.

Discrepant tamen citati in modo restitutionis. 112 Adrianus, ait reum, si in iudicio non puniatur, debere vitam exponere pro republica in aliquo bello; quod tamen communiter ab alijs, & rectè reijcitur, quia hæc restitutio per se læso nihil prodeft.

Sotus ait, satisfaciendum esse petendo veniam vel à læso, vel ab hæredibus; (nisi cum his aliter transigatur) aut alia arbitraria satisfactione: determinate autem ad suffragia spiritualia pro occiso offerenda, non putat ex iustitia teneri lædentem; licet hæc commoda satisfactio esse queat.

Salon itidem totum hoc relinquit arbitrio prudentis Confessarij, ut reus satisfaciat, aut per suffragia, & officia spiritualia ipsi defuncto, aut per veniæ petitionem; aut aliquam compensationem pecuniariam ipsis hæredibus.

Conueniunt tamen fere omnes in eo, si reus in iudicio iusta pœna rationis afficiatur, pro naturali damno ad nihil aliud teneri. Ita post Scotum, Gabrielem, & veteres citatos docet Salon; Sed magis consequenter negat Aragonius, iuxta Nauarrum man. cap. 15. num. 25. quia per publicam pœnam non tollitur priuati interesse, ut alibi dictum: nisi forte, ut limitat loc. cit. Molina, ad instantiam partis læsæ talis pœna infligatur; quam si postulet ipsa, ut hac ratione sibi etiam pro alijs damnis satisfiat, nil aliud erit restituendum, ut patet.

Et certè quidem honestiores, pro eiusmodi damno naturali, pecuniariam compensationem exigere non solent. Et quia debitum per se satis liquidum non est, non debet facile Confessarius penitentem ad eam compensationem compellere, ut in simili sæpius dictum. Optimum communiter erit, imperare veniæ petitionem à læso superſtite; & pro defuncto aliqua suffragia, si capax existimetur, ut etiam indicat S. Thomas hic citat. quæstione 62. articulo 2. ad 2.

Quæritur III. Quibus, & à quibus facienda sit supradicta restitutio?

114 **ASSERTIO I.** Omnis restitutio superius exposita per se facienda est læso, si superſtes sit. Probat. Quia huic soli per se facta est iniuria; alijs tantum per accedens, & in illo.

115 **ASSERTIO II.** Restitutio honoris soli læso facienda est; nisi fortè per accidens ignominia in totam familiam redundet. Ita ex communi docet Carbo loc. cit. quæst. 15. Ratio est, quia honor est bonum personale. Quia tamen ex venia ab hæredibus petita, ipsi etiam defuncto honor quandoque potest accidere, idè etiam illa subinde, ut dictum, necessaria videri potest.

116 **ASSERTIO III.** Si læso, cum viueret, aut iuxta debiti rationem, aut interueniente eius liberali condonatione nemini iniuriola, satisfactum sit, nulla est facienda hæredibus, aut alijs restitutio. Colligitur ex prima assertione. Dixi autem *condonatione nemini iniuriola*; quia si læsus filios aut creditores habeat, non potest aut ab illis partem legitimam, quæ pro varietate municipalium legum varia, aut his suum debitum donando interuerrere, ut rectè notarunt Salon, & alij.

117 **ASSERTIO IV.** Idem est, si hæredes pecuniariam compensationem condonèt, ut quidem condonare censentur propinqui nobiles & opulenti; ne vitam defuncti quasi pretio venalem habere videantur. Ita Lopez 1. part. cap. 42. Valentia quæstione 6. pun. 5. § 1. Salon, Aragonius, Bannes hic quæst. 62. art. 2. Non ita vulgares & plebeij, à quibus proinde remissionem debiti ex toto, aut ex parte lædentem inopem petere expetit.

118 **ASSERTIO V.** Si mortuo læso, nec restitutio, nec condonatio facta sit, tenetur homicida hæredibus indifferenter soluere, 1. expensas ratione vulneris, 2., id, de quo cum læso, cum viueret, conuenit, 3. si quid soluendum per Iudicem, lata sententia fuerit iniunctum, 4. lucra cessantia, quæ dum læsus ex vulnere decumberet, perdidit. Ita Salon, quæst. 62. art. 2. controuersia 7. Sotus lib. 4. quæst. 6. art. 3. Aragonius, Bannes locis citatis; quorum licet singuli singulos tantum ferè casus enumerent, tamen alios non negant, sed potius innuunt; & est omnium eadem ac certa ratio: quia omnia iura actualia & realia testatoris, seu defuncti, transeunt ad hæredes.

Addi potest ex Salone infra, & Lessio cap. 9. num. 14. quintus casus ut compensentur etiam ea bona & commoda, quæ ad hæredes aut alios peruentura erant ab occiso, saltem si quis expressa hac intentione læserit, ut hæredibus, aut alijs bona & commoda eiusmodi obuentura interuerreret; tunc enim directa fraus erga tales interuenisse videtur.

Nec obstat huic, vel etiam primæ & quartæ parti huius assertionis, lex ex iudiciorum ff. de accusat. ubi dicitur, pœnam pecuniariam, quæ descendit à delicto, non transire ad hæredes, lite non contestata. Hoc enim vel intelligitur de multa, adeoque pœna pecuniaria propriè dicta, per sententiam scilicet iudicis inferenda, ut intelligit Couarruias; vel certè solum negat actionem in foro externo; manente tamen interim obligatione in foro conscientia, ut cum Gomezio tom. 3. cap. 3. num. 37. notauit Lessius lib. 2. cap. 9. dub. 19. num. 127.

119 **ASSERTIO VI.** Homicida quoque alere debet eos, quos occisus ex lucris cessantibus, cum legali debito, aluisset, nempe filios, parentes, v-

xorem, si egeant. Ita omnes. Ratio est. Quia isti & habent verum ius ad alimenta, in necessitate: & sunt personæ ad eò coniunctæ læso, ut vis huic illata, etiam illis illata quodammodo videatur. Tenetur autem illos alere tamdiu, quamdiu illi ex cessantibus occisi lucris fuissent aliti ex legali debito; quod pendet ex particularibus circumstantijs personarum.

Si verò occisus iam grandævus fuit, aut morbis subiectus, moraliter loquendo, non diuturnam admodum alimoniam propinquis ex nouo lucro comparasset; nisi fortè ad eò lucrosam exercuerit officium, ut vnus anni lucrum ad multorum annorum alimenta posset sufficere.

Quod si filij iam puberes, sibi que ad alimenta paranda propè sufficientes erant, tunc eos non diu ex debito legali alere debuisset, in quos proinde hoc titulo tanto minus ab homicida impendendum erit; de quo plura Beia cas. 43.

120 **ASSERTIO VII.** Etiam necessaria ad decentiam status ab homicida, iuxta arbitrium boni viri, filijs occisi compensanda, si & ipsi his egeant, & parens ea filijs sua industria comparasset. Ita Sotus, Carbo, Lopez, Aragonius, Salon, locis citatis. Ratio est: quia isti ius habent non solum ad alimenta, sed etiam ad decentem statum.

Secus videtur de parentibus & vxore; quia parens filijs thesaurizare debet; non filij parentibus. Imò etiam de filijs, non obstantibus ijs, quæ diximus, putat Lessius cap. 9. num. 159. validam esse in foro conscientia condonationem omnis debiti, à læso factam; quod alij tamen rectius negant, ex dictis num. 116.

121 **ASSERTIO VIII.** Si occisus de pretion non conuenierit, dum viueret, & parentes ac vxor non egeant alimentis, nec filij necessarii ad vitam, aut statum; satis probabile est, ante Iudicis sententiam, non teneri homicidam nec ipsis, nec alijs hæredibus (non necessarijs) nec creditoribus, nisi eis nocere directè intenderit, quicquam soluere, seu ratione lucrorum cessantium post mortem occisi, seu ratione damni naturalis ipsius læsi. Ita Maior 4. distinct. 15. quæstione 19. & quoad hæredes non necessarios, Sotus lib. 4. quæstione 6. articulo 3. Salon, Aragonius, Bannes locis citatis, Molina tractat. 3. disput. 83.

De creditoribus idem sentiunt Bannes, Lessius cap. 9. num. 151, & hodie communis apud Molinam, etsi de vtriusque contrarium asserant Carbo; & quoad lucra cessantia, Lopez post Scotum. De damno verò naturali est communis, apud omnes citatos.

122 Ratio generalis est. Quia istis propriè respectu talium bonorum, non est facta iniuria ab ipso homicida. Accedit, quod plerique ius nullum habebat, ad eiusmodi utilitatem ipsis ademptam: nec satis liquidum est, occisum verum & absolutum ius, ante Iudicis sententiam, acquisiuisse ad lucra post mortem cessantia. Ius enim absolutum requirit titulum sufficientem, qui possit viuenti aduenire. Debitum verò propter damnum naturale, idè solum personale est, quia ipsemet læsus tali iactura non poterat suos hæredes ditare;

præterquam quod ea determinatè pecuniâ compensanda non est, ex dictis.

124 **ASSERTIO IX.** Possunt tamen hæredes occisi, absq; controuersia, aliquid accipere ab occisore, vt remittant actionem, quam habent contra ipsum apud Iudicem, imo valde probabile est, etiam omnitransactione seclusa in foro conscientia satisfaciendum esse omnibus hæredibus, & creditoribus, pro toto detrimento, quod ex homicidio, ratione damni emergentis, aut lucri etiam post mortè læsi cessantis, capiunt. Primum patet apud Salonem q. 62. a. 2. controuersia 9. Lopez cap. 42. post Sotum quia talis actio est pretio æstimabilis.

125 **Secundam** tradunt Carbo, Lopez, & alij apud eosdem. Ratio est. Quia valde probabile est omnia hæc debita in absolutis & realibus debitis ipsius occisi numerari debere; cum ante sententiam Iudicis sint læso restituenda, vt etiam superius diximus, ex plurium Doctorum sententiâ; qui communiter quoad læsum nihil distinguunt de lucris cessantibus ante, vel post mortè; & quoad titulum satis est, quod viuenti necessitas inuitabilis eiusmodi cessationis lucrorum per iniuriam illata est; hoc ipso enim viuenti damnum datur. Cæterum in praxi quoad hanc rem seruanda nihilominus erit moderatio ante sapius præscripta, vt re dubja prænitentes non compellantur rigide ad restitutionem cuius obligatio liquida non est.

126 **ASSERTIO X.** Satisfactio personalis quæ facienda erat per veniæ petitionem, samæ restitutionem &c. hæredes homicidæ facere non tenentur; realem autem satisfactionem, quæ per pecunias pro damnis illatis faciendâ est, tenentur hæredes (singuli pro rata parte) si quid ex hæreditate acceperint, præstare, sicut ipsemet occisor. Ita ex communi Salon q. 62. a. 2. controuersia 7. Ratio primæ partis est; quia nullus alterius pœnas & onera personalia luere debet, saltem ante sententiam; iuxta illud Ezechielis 18. v. 20. *Filius non portabit iniquitatem Patris.*

Ratio secundæ partis est, quia hæreditas transit cum oneribus realibus. Quia tamen compensatio pro damno naturali per se, pecuniâ fieri non debet; idcirco probabilius est, hanc obligationem ad hæredes non transire, nisi postquam transijt in rem iudicatam, aut si lædens ante mortem cum læso transfegerit, vt rectè Sotus loco citato.

127 **ASSERTIO XI.** Parentes de damno, absque sua culpa à filiis dato, non tenentur. Ita rectè Salon ex communi, iuxta §. vlt. Infit. de noxalibus actionibus. Ratio est. Quia i. si non sunt hæredes filiorum, sed sua tantum bona recuperant.

Secus esset, si ex filiorum hæreditate, parens noua bona acquireret.

DVBIVM V.

An, & qualis restitutio faciendâ ab eo, qui seu virginem, seu aliam innuptam violauit.

Ad s. Thomæ 2. 2. q. 62.

128 **ASSERTIO I.** Sponte consentientem virginem, quamuis sub patria potestate constitutam violans, per se non tenetur quicquam restituere, sed solum promissâ implere. Ita ex communi Salon q. 62. a. 2. controuersia 5. Bannes dub. 7. Petrus Nauarrus lib. 2. cap. 3. n. 438. Binsfeldius in cap. 1. de iniurijs. Sayrus lib. 11. cap. 2. Azor lib. 5. cap. 5. contra Caietanum q. 154. a. 6. Paludanum, Bartholomæum Medinam, & quosdam alios, apud Syluestrum V. *Luxuria*. Ratio est, quia ipsi volenti nulla fit iniuria, nec ipsamet violata ad vllam parentibus tenetur restitutionem.

Prolem tamen ex violata susceptam tenetur violator nutrire; non quidem proprie ex iustitiâ commutatiua, nisi per vim vel fraudem imprægnauerit; sed ex pietate naturali, vt rectè Bannes, & pluribus dicitur q. 7. dub. 11. a. n. 311.

129 **ASSERTIO II.** Si tamen flagitium innotescat, tenetur vterque parentibus, aut tutoribus, sub quorum potestate læsa existebat, pro læso honore facere satisfactionem, aut veniæ petitionem, aut simili honoris exhibitione. Ita Valentia disput. 8. quæstione 3. punct. 3. Salon quæstione 62. articulo 2. controuersia 2. Angles 2. part. de restitut. Lopez 1. part. cap. 78. post S. Thomam quæst. 154. articulo 6. Est enim quoddam genus contumeliæ, re aliena, aut alterius fidei commissa turpiter abuti.

130 **ASSERTIO III.** At pro violata integritate virginali, & grauata dote, alijsque similibus damnis inde consecutis, nihil parentibus restituendum. Ita Sotus 4. de iustitia quæstione 7. articulo 1. ad 2. Petrus Nauarrus, Salon, & plerique citati, licet aliter sentiant Carbo quæstione 16. de restit. Valentia l. c. Ratio est. Tum quia ipsa filia ad hoc non tenetur, iuxta omnes. Tum quia parens, si pariat damnum augendo dotem, volens patitur, non enim tenetur augere.

131 **ASSERTIO IV.** Qui per vim, fraudem vel metum, adeoque per iniuriam Virginem violauit, non tenetur quidem, seclusa speciali promissione, eam ante sententiam ducere, aut integre dotare (quod enim iure Canonico statutum cap. 1. & 2. de adulteris, pœnale est, & ante sententiâ non obligat.) Sed tenetur tamen in conscientia, ad compensationem omnium damnoꝝ, adeoque talem restitutionem, qua iuxta arbitrium prudentis viri, & damnum corporis (ex sententiâ probabiliori, non certa, iuxta dicta in simili dub. 4. numero 109.) & illata contumelia, & insequentia tam ipsi, quam parentibus damna, scilicet grauata dotis, infamiae seu probri, iactura, conuenientis & quieti matrimonij, si quam idcirco violata incurrit, compensentur. Ita ex communi docent Nauar. Manual. c. 16. n. 16. Carbo de rest. q. 16.